
กรอบการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒

จากสถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประกอบด้วยหลายสาเหตุปัจจัยและจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน กระทรวงมหาดไทยหนึ่งในหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอยไม่ได้รับการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การบริหารจัดการของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบยังขาดประสิทธิภาพ และขยะมูลฝอยชุมชนไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ตามแนวทางพระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหามลพิษขยะมูลฝอยชุมชนให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ -๒๕๖๔)

๑. กรอบแนวคิดการดำเนินการและการกำหนดเป้าหมาย

๑.๑ กำหนดเป้าหมายโดยยึดจากแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔)

๑.๒ วิเคราะห์ปัญหาจากสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศ เพื่อนำมาเป็นฐานคิดในการสร้างมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษขยะมูลฝอยชุมชน (Area – Base Problems)

๑.๓ กำหนดกรอบการดำเนินงาน ๓ ขั้นตอนในการวางแผนและกำหนดมาตรการ คือ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

- ต้นทาง → ลดปริมาณและคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด
- กลางทาง → เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ปลายทาง → ขยะมูลฝอยได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๑.๔ การนำหลัก ๓Rs หรือ ๓ ช คือ คือ ๓ Rs : Reduce Reuse และ Recycle หรือ ๓ ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และหลักพระราชบัญญัติ ประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาคประชาสังคมและประชาชน นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหามลพิษ

๑.๕ การนำนโยบายของนายกรัฐมนตรีมาใช้กำหนดแนวทางการดำเนินการ อาทิ โครงการ “๑ อปท. ๑ ถนนท้องถิ่นใสใจสิ่งแวดล้อม” และโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่นสะอาดและปลอดภัย”

๑.๖ การนำกรอบนโยบายสำคัญของกระทรวงมหาดไทยมาใช้ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการ

๒. พันธกิจ

๒.๑ ขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษขยะมูลฝอยให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๔ แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

๒.๒ ส่งเสริมให้เกิดการลดการเกิดขยะมูลฝอยทุกวิถีทาง ตั้งแต่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มุ่งเน้นการลดใช้ถุงพลาสติกและโฟม และซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ส่งเสริมการคัดแยกตั้งแต่ต้นทางโดยใช้หลัก ๓Rs หรือ ๓ ช. คือ ๓Rs : Reduce Reuse และ Recycle หรือ ๓ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่

๒.๓ สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย เพื่อนำไปจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๒.๔ สนับสนุนและส่งเสริมการมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเก็บ ขน และกำจัดขยะมูลฝอย

๒.๕ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบประชารัฐ

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ของกระทรวงมหาดไทย ทั้งในส่วนราชการระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ เพื่อให้มีแนวทางให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม/ภาคประชาชน

๓.๓ เพื่อเป็นแผนปฏิบัติการให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เป้าหมายตามแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ

เป้าหมาย	ปี พ.ศ. /ค่าเป้าหมาย (ร้อยละ)					
	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
๑. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	๕๐	๕๕	๖๐	๖๕	๗๐	๗๕
๒. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	๗๕	๘๕	๙๕	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
๓. ของเสียอันตรายชุมชนได้รับการรวบรวมและส่งไปกำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕	๓๐
๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชนที่ต้นทาง	๕	๑๐	๒๐	๓๐	๔๐	๕๐

หมายเหตุ : 1. ขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง ปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมกับปริมาณขยะมูลฝอยที่นำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ การผลิตเชื้อเพลิง (RDF) การเผาพร้อมระบบควบคุมมลพิษ เป็นต้น

2. ขยะมูลฝอยตกค้าง หมายถึง ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปทิ้งในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้ไม่รวมขยะมูลฝอยที่ทิ้งหรือค้างตามพื้นที่ว่างทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2558

3. ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง ขยะมูลฝอยตกค้างถูกนำไปฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือแปรรูปเป็นเชื้อเพลิง/พลังงานไฟฟ้า นำส่งเป็นวัตถุดิบให้โรงงานปูนซีเมนต์ หรือส่งไปเตาเผา รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์

เป้าประสงค์ คือ

- ๑) ขยะมูลฝอยมีการนำกลับไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น
- ๒) ขยะมูลฝอยตกค้างสะสมได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ
- ๓) ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น
- ๔) ขยะอันตรายได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพิ่มขึ้น
- ๕) ประชาชนในพื้นที่มีความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการขยะที่ต้นทางเพิ่มขึ้น
- ๖) การดำเนินการเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสุขภาวะที่ดีของท้องถิ่นและจังหวัด

ตัวชี้วัดเป้าประสงค์ ได้แก่

๑) ด้านการบริหารจัดการ

๑.๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ มีการรายงานข้อมูลในแบบรายงานผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยประจำเดือนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (ม.๒) ผ่านระบบสารสนเทศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๑.๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ ออกข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติการจัดการขยะมูลฝอย

๑.๓) จังหวัดมีการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและมูลฝอยจังหวัดอย่างน้อยปีละ ๖ ครั้ง

๑.๔) จัดตั้งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและมูลฝอยอำเภอ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการประชุมดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่อย่างน้อยปีละ ๖ ครั้ง

๒) ด้านการจัดการขยะต้นทาง

๒.๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ มีการจัดกิจกรรมณรงค์ ๓ช: ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ หรือ ๓Rs: Reduce Reuse Recycle ให้เป็นรูปธรรมและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างน้อยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นละ ๑ โครงการ

๒.๒) ขยะเปียกถูกคัดแยกและจัดการโดยผู้ผลิตขยะ แบ่งเป็น ๓ เป้าหมาย ดังนี้

(๑) ครั้วเรือนร้อยละ ๑๐๐ ที่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครั้วเรือน ได้รับการส่งเสริมและจัดทำถังขยะเปียก

(๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมและมีการจัดเก็บขยะเปียกที่ครั้วเรือนคัดแยกไว้นำไปบริหารจัดการอย่างน้อย ๑ แห่ง (สำหรับครั้วเรือนที่ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่ในการจัดทำถังขยะเปียกครั้วเรือนได้)

(๓) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน และตลาดในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ ๑๐๐ มีการจัดทำถังขยะเปียกรวมหรือสถานที่รวมขยะเปียก

๒.๓) ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ร้อยละ ๔๐ ถูกนำไปใช้ประโยชน์

๒.๔) การจัดตั้งกลุ่มกิจกรรมเพื่อนำขยะที่คัดแยกแล้วไปจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินหรือสิ่งของที่มีมูลค่า เช่น ตลาดนัดขยะ ฯลฯ โดยสามารถพิจารณานำเอามาใช้ประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมได้ อย่างน้อยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นละ ๑ กลุ่ม และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างน้อย ๑ โครงการ

๒.๕) ครั้วเรือน ร้อยละ ๖๐ เข้าร่วมเครือข่าย “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” เพื่อส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย

๒.๖) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ ๑๐๐ เป็นเจ้าภาพการจัดกิจกรรมเพื่อให้ “อาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลก” ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น อย่างน้อยปีละ ๖ ครั้ง

๓) ด้านการจัดการขยะกลางทาง

๓.๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภทในชุมชน
สาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว

๓.๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๘๐ มีการวางระบบการเก็บขนขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับ
พื้นที่ (เฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเก็บขน)

๓.๓) หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ ๑๐๐ มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชน

๔) ด้านการจัดการขยะปลายทาง

๔.๑) ขยะอันตรายชุมชนร้อยละ ๑๐๐ ที่จัดเก็บและรวบรวม ส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

๔.๒) ขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นและเก็บขนได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ร้อยละ ๘๐ ได้รับการจัดการ
อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ (ยกเว้นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ Zero Waste)

๔.๓) ขยะมูลฝอยตกค้างได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ร้อยละ ๑๐๐

๔.๔) กลุ่มพื้นที่ในการจัดการมูลฝอย (Clusters) ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ ใน
แต่ละจังหวัดมีการดำเนินการกำจัดขยะ หรือมีแผนการดำเนินการฯ โดยผ่านการพิจารณาจาก
คณะกรรมการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยจังหวัด

๕. ด้านอื่นๆ

๕.๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ ๑๐๐ มีถนนอย่างน้อย ๑ สายทาง ความยาวไม่น้อยกว่า ๕๐๐
เมตร เป็นถนนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามแนวทางการดำเนินโครงการ “๑ อปท. ๑ ถนนท้องถิ่นใส่
ใจสิ่งแวดล้อม”

๕.๒) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ ๑๐๐ ต้องมีการจัดทำโครงการ ๑ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ๑
วัด ประชารัฐสร้างสุข ๕ ส. อย่างน้อยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นละ ๒ โครงการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑
และ พ.ศ. ๒๕๖๒

๕.๓) ห้องน้ำสาธารณะ ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เช่น โรงเรียนในสังกัด
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานที่สาธารณะที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น) ร้อยละ ๑๐๐ ได้รับการดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี และมีการ
จัดการตามแนวทางการดำเนินโครงการ “ห้องน้ำท้องถิ่น สะอาดและปลอดภัย”